Akalpa: Hausa Interview

Ni sunana Akalpa John Akaligaung, na yi shekaru da yawa ina Makaranta a Ghana inda na samu digiri na farko a jami'a Ghana.

Daga nan na yi aiki sashen bincike na kiwon lafiya na Navrongo na ɗan wani lokaa kafin in wuce zuwa Ingila, wato Scotland a inda na yi karatun samun digiri na biyu. A hakikanin gaskiya, wannan shi ne zuwana na farko Scotland a matsayin ɗalibi, ko da yake na sha zuwa wasannin motsa jiki na ƙashashen Africa ta yamma, kamar su Burkina Faso, Togo da Najeriya, a lokacin da nake dalibin jami'ar Ghana, a Legon.

A namu bangaren na duniya, idan a kafi za ka tafi ƙasar waje (wato ƙasar Turai) domin ƙaro ilimi, musamman babban Digiri, kamar digiri na biyu, sai a ɗauka zaka wurin daula ne, sai a sa rai zaka dawo da dinbin kuɗi, da motoci, zaka gina gida, kuma zaka zama cikin manyan mutane a cikin al'umma.

Ko da yake a cikin zucciya ta nasan zan je kawai domin samun digiri na biyu duk da dogon gurin da al'umma suke da shi a aikina. Duk da haka da na sake tunani bayan na isa Scotland, sai na ga gogon gurin suna domuna, sai na soma tunanin me ci faru idan na dawo gida Ghana banda kome ba sai digirin da na zo sabo da shi mutane a gida, Ghana sun ɗauka cewa wanda duk ya tafi ƙasar waje yana dawowa gida da motoci, da sauran kayan alati na ƙasar waje, bai kamata ni in zama barebako in canja wannan al'adarbe sakamakon haka ba, sai waɗannan dogayen gurin suka san a shiga cikin matsalaci a Scotland. Dole na hada karatu da ciki a gidajen cin abinci, yadda zan iya samun kuɗi da zan sayi mota da gida idan na dawo gida Ghana. A hakikanin gwoye shekara ɗaya kawai na keda in yi duk waɗannan ababen, domin digirin nawa na biyu, an tsara samunsa a cikin shekara karatu ɗaya ne.

Ta haka, sai dai in je makaranta, sannan in je daga wannan gidan abirici zuwa wancan antsi zan yi shara, wanki, da goge-goge a cikin gidajen cin abincin de nake a wurin, na yi wannan domin in samu in tara kuɗi (wato daga cikin da na ji) da kuma daga cikin da abin da ake ba mu na sukolaship domin dai in samu in cika burina. A hakikanin gaskiya sukolaship nawa ɗari ne bias ɗari, ko da yake an hana ba ni ne, sabo da sayen littattafai, da kayan sawa, da biyan kuɗin gida duk da haka sai na aje wani asu daga cikin.

A sakamakon haka, sai na koma neme wajen zuwa mai arha, abinci da sutira daga kada daga cikinsu.

Yadda zan iya aje wani abu domin biya bukatata.

A hakikance, duk waɗannan ababe sun ba ni matsala a karatuna, sabo da da mamaki a san wane lokaci nake da shi na karatu da neman kuɗi. Sai na ci garba da tunanin karatu da aiki. A hakikan in goshe a barci kaɗan nake yi, awa huɗu kawai kuma bai da sukuni a cikin shererer gaba ceya. Duk da haka, a ƙarshe na samu na sayi mota kawai, da taimakon Allah Ubangiji. A hakikanin garniya, ba zan ɓoye ba abu ne mai wuyaci sabo da na yi a wani lokaci ya fi ƙarfina. Duk da haka, abokaina, sun ji daɗin yadda na dawo da mota, sabo da a wurinsu, lalle na je ƙasar waje – cintune - naye.

Na dawo gida da mota, awa abin mamaki ba su moyi naganar digirin da na je nema ba su kawai abin da ya dame su abin da na kawo gida. Sabo da haka, da na samu damar yin karatu a jami'ar Boston a America, duka mutane da abokannin huiguwarmu, suna son su ga ni da mota zamani uban ubansu. Abokaina da alhumar suna son su ga na yi hankalin jamaa cewa fita waje ka yi karatu ba shi ne ka kawo kuɗi ba. Ba gani musamman daga wurin ɗalibai ya banbanta da irin na mutane. Inda ka fidda waje ka yi karatu, dole ne mutum ya yi ƙoƙarin cika burinsa na samu degree. Mai kyau. Bugu da kari! Amatakin digiri na uku, tsarin ya kan kamanto ba ka iya samu lokacin samu wasu kuɗi daban, domin riya ko pacaka. Anan cikin ƙasar America ko da yaushe in na lardar lecture tare da ji bikin ayyuka da zan yi a gida da kuma karatu, bugu da kari, wuyannan ayyuka da ake ba ni ana tara su akan taro wanda sai na ji bayani dun nuna zurfin ilimina da kwarewata ba don kaina ba domin hafenar ida jamiya da dunbin alhuma a duk duniya. Dole ne na ɗauki matakin da yawa a bangare da nake karatu, domin na tabbatar cewa mai fi yawan alhuma su hafana. Sabo da haka, zance san matoci da gina gidaje masu kyau, da zaran na gama makaranta baya cikin burina musamman ga wayan suke farko kaman ni. Banta

ba zuwa kasar America ba, wan shi ne na farko kuma Amerika ba kaman Ghana take ba. Ban ma san inda zan samu abinci da zan ci ba bugu da kari, abu ne mai wuya ci kaiya gane irin abinci da zaka ci. Anan, wajen abincinsu ba kaman na Ghana ba ne, da kawai zaka taka ka shiga wurin ka samu ka yi order, fufu, tuwon zafi ko shinkafa da wake. Ina son na kara da cewa, da na zo nan, ko da yake inda da kuɗin skolaship na siyan abinci, duk da haka ban san irin abincin da zan ci ba na tambayi waɗansu daga cikin abokaina da ke America irin abincin da zan iya samu, irin abincin da suka ba ni ba ya da mana a wajena. Ababe anan suna da tsananin wahala.

Yana da mahimanci a sanar da ɗalibai da ke Africa ko Ghana tayan da za su iya sani cewa zuwa waje, America ko UK ba shi ne ƙarshen rayuwa ba. Kada abokaina da sauren jama'a su ce wai su siyo motoci kamar Nissan.

Wayannan su ne kalila daga cikinsu sabo da in kaiyi lahakari da kuɗin motocin anan, tsadarsu, yanda kawai zaka samu wayannan motocin ka yi sata, ko kuma ka shiga cikin abubuwan haramu da zai saka ciki natsala ko ma zai gidan yari alhuma ba kamata su yi hanfani da wayanda suka dawo daga America ko ƙasan waje da motoci masu tsada, kamar shi ne mataki da kowa musamman ɗalibai da suka je waje domin ƙarin karatu. Ɗalibai kaman ni ya kamata su zama kamar musalai taya da daraja Afrika da kuma karamcinta. Amma in muka tsaya a masanyi wakillai kawai da kuma kwaɗayi kayayakin da suka fito daga wajajensu, kamar su motoci, da kuma tsuduma da muka yi a cikin aikin barna, ba yanda za'a ji lakari da shi anan, idan mutun ya zo nan Amerika, a matsayin ɗan makaranta, ya zama tilas mutun ya zake ya yi karatu domin ya samu digiri masu kyau, domin nasa cewa babu shaka, zai iya samun aiki mai kyau, tare da waɗansu abubuwa da zasu biyo baya. Misali, samu aiki da ake biyana sosai da na dawo daga Scotland, sai na ga ya cancanta na ƙaro ilimi daga Amerika ta yada idan na gama, zan iya dawo gina na yi aiki tukuru har ya fi bayan na ga karatu a Scotland ta yanda mutanena zasu hanfana da ƙware ƙwarena. Ko ban zama komai na da lokacinsa.

Bugu da kari, nan ba da daɗewa ba, zan iya aka kurina alhuma. Kamar kayan mota, da gina gida idan na samu digiri mai kyau daga America. Lalai baban abin da da ke gabana shi ne na samu digiri mai kyau, daga nan na dawo gida na taimaki mutane na da ci gaban ƙasar Ghana.

A ƙarshe, zan bukaci duka 'yan Afrika ko ɗan Ghana ko Nigeria da ke karatu a waje su nemi cika niyoyinsu na samun ilimi mai kyau da ingantance, mai makon hada karatu da gurin samu arziki domin banbancin kamai-kamai da ƙwarewa da ba za'a iya musantawa ba sabo da shi mai kumai-kumai kuɗi ne a gabansa, domin ƙaran kansa. Shi kuma kwarare ba bai son kansa ba ne domin ci gaba da jin daɗin alhuma shi ne a gabansa. Ya kamata musoma ta tanu nawa da irin wayanan mutane (ɗalibai) ta yarda burin alhuma ba ya zama musu abu mai nauyi. Bi zamu ce dalibai sai su dawo motoci da gidaje da wasu dukiya mai wuyar samu ba, domin idan muka sa dogon burin alhuma.

Yana da mahimaci da dukanmu mu sani mutane ƙasar waje musamman matasansu, ba su san komai ba game da ƙasar Africa. Abin da kawai suka sani shi ne wanda suka gani a telebijan ko a radio, sun fi jin batatun labarai kamar su **yaƙi**, dule-dole talauci, yunwa, fairi da kuma cututuka kamar su kanjamo malariya da suke da halakar da jirajire, da ba ta iya kanta ƙasar Afrika. Wannan sune batatu ababe ko labarai da ƙafofin labarai na ƙasashe da suke da shi gamo da Afrika. Ta haka ya kamanci yan Ghana da sauran ya Africa sa suke karatu a waje, su ilmantan da kansu domin su yi watsi da irin yanda ƙasashen waje suka damke su. Ya kamata duniya ta san cewa akwai abubuwa masuu kyau a Afrika. Ƙasar Afrika Allah ya yi mata baywa, mahodanai da kuma alhumana waton jama'a wanda duniya ta hanfana, da kuma take ci gaba da hanfana.ff